

آغاز اکران مستند «علی مسیو»

مستند «علی مسیو» روایت زندگی و زمانه مجاهدان مرکز غیبی تبریز و رهبری علی مُسیو است که مقاومت و وطن پرستی را معنایی دیگر بخشیدند. روایت این رهبر ناشناخته در دوران مشروطه توسط مسعود میر نوشته و کارگردانی شده‌است. اکران این مستند از ۵۲۳ آغاز می‌شود سپس در پلتفرم اختصاصی نمایش مستند در دسترس علاقه‌مندان قرار می‌گیرد. کارگردان این مستند درباره این اثر گفت: علی مسیو، شناخت‌نامه‌ای محور

برای معرفی و غبارزدایی از شخصیتی است که بی‌تردید جنبش مشروطه بدون درایت، حمایت و اصالت او حتی در همان حد محدود هم به ثمر نمی‌شست. وی با سازماندهی ارتشی سری از میان وطن پرستان و آزادیخواهان آذربایجان با عنوان مرکز غیبی، سنگ مقاومت در تلاش برای وقوع انقلاب و البته شکستن محاصره تبریز را بنا گذاشت و در این راه راه‌مال و جان‌فروندان خود گذشت. این اثر محصول مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی و

از جمله فیلم‌های بخش مسابقه سینمای ایران در شانزدهمین جشنواره بین‌المللی سینماحقیقت بود. گروه «هنر و تجربه» مراسم رونمایی و نمایش ویژه این مستند را روز شنبه بیست و سوم دی در سینما جارسو برگزار می‌کند. در خلاصه داستان این مستند آمده‌است: «مردم شهر در انتظار آزادی بودند و کشور در حسرت آبادی. فرمان که امضا شد، دیکتاتور کودکانه گریست و هزینه تمام دلگیری‌اش شد حصر و حبس.»

نیم‌نگاهی به ضعف‌های اجرا و راهبری جشنواره بین‌المللی فیلم فجر در آستانه چهل و دومین دوره برگزاری

فیلم فجر درگیر سلیقه و تقلید

جشنواره فیلم فجر به عنوان مهم‌ترین و دیرینه‌ترین جشنواره فیلم کشور از سال ۱۳۶۱ با هدف آشتی مردم با سینما و کمک به رشد بیشتر آن شروع شد تا بتواند در میان مردم و علاقه‌مندان سینما شور و شوق تماشای فیلم و هیجان رقابت بین هنرمندان را ایجاد کند. این ایده اولیه که متمرکز بر یک هویت خاص با تأکید بر آموزش و نقدمحوری بوده است گرچه در سال‌های آغازین مورد توجه بود اما به مرور با تغییرات متعدد و گاه بنیادی در گروه اجرایی و محتوایی جشنواره، تغییرات محسوسی بر شیوه اجرای جشنواره اعمال شد که رفته رفته این جشنواره را از قالب و پوشش همیشگی خارج کرده و به محل آزمون و خطای مجریان آن تبدیل کرد. با رواج شبکه‌های اجتماعی در دهه اخیر، بالطبع فرصت انتقاد از جشنواره و شیوه اجرای آن توسط گروه‌های مختلف اجتماعی فراهم شد. مدیران جشنواره هر بار در مواجهه با انتقادها سعی در پاک کردن صورت مسأله و حذف بخش‌هایی کردند که انتقادهای جدی به آن وارد بود، به طور مثال فرش قرمز که در دهه پیشین در اثر تقلید از جشنواره‌های خارجی به جشنواره فیلم فجر راه یافته بود، پس از انتقادات و حاشیه‌های نیمه پایانی دهه ۹۰ حذف شد ولی مراسم معارفه مناسبی جایگزین آن نشد. این حذف صورت مسأله در بخش‌های دیگر هم می‌تواند اتفاق افتاده باشد یا در آینده باز رخ دهد، در حالی که عناصر اجرایی جشنواره اگر متعلق به یک بافت همگن و درون مایه همساز با جامعه و فرهنگ کشور باشد، نیازی به عقب‌نشینی‌های این چنینی نیست. در این نوشته با توجه به این‌که کمتر از یک ماه تا آغاز جشنواره زمان باقی است و آنچه از برنامه‌ریزی و طراحی، سیاست‌گذاری باید رخ می‌داد، انجام شده‌است، سعی در بررسی شیوه اجرایی قالب و ساختار ظاهری جشنواره خواهیم داشت تا آنچه در دهه فجر هر سال به عنوان جشنواره فیلم فجر برگزار می‌شود را بررسی و نسبت به بهبود آن نکات پیشنهادی را ارائه دهیم.

فقدان هویت اختصاصی در ساختار اجرایی جشنواره

در سال‌های ابتدایی پیروزی انقلاب اسلامی، جشنواره فیلم فجر برای پاسخگویی به نیاز جامعه متحول شده ایران، پس از انقلاب، برای نقد، تحلیل و ارزش‌گذاری سینمای پس از انقلاب به وجود آمد؛ لذا ساختار این جشنواره علی‌رغم برداشت قالب کلی آن از جشنواره‌های پیشین، به طور جدی تحت تأثیر این نیاز بود، یعنی جشنواره‌ای نقد و آموزش‌محور؛ لذا قالب جشنواره به شدت آکادمیک و به دور از نمایش‌های رسانه‌ای مرسوم در جشنواره‌هایی مثل کن بود. هدف جشنواره در دو دهه ابتدایی هم نقد و تقویت سینما و هم آموزش درست فیلم

دیدن به مخاطب و اصلاح ذائقه سینمایی بود که

در دوره پهلوی با سینمای موسوم به فیلمفارس‌ی خو گرفته بود اما این هدف اندک‌اندک در رقابت با جشنواره‌های خارجی و به نوعی خودباختگی در قبال جشنواره‌های مهم بین‌المللی جای خود را به تقلید کورکورانه و ظاهرگراییانه داد. با رنگ باختن هدف والا و ارزشمند ابتدایی که کم‌کم قالب جشنواره هم دچار تغییرات اساسی شد و عناصری مانند کاخ جشنواره و فرش قرمز نیز به جشنواره افزوده شد و با ورود این عناصر به ساختار جشنواره، حواشی و عوارض فرهنگی این عناصر هم در جشنواره پدیدار شد، تیرج و خودنمایی بازیگران به خصوص بازیگران زن از طریق لباس‌های نامتعارف، جنجال آفرینی و خبرسازی گروه‌ها، پیدایش مفاهیمی مانند سلبریتی‌ها که در اثر این جشنواره وارد جامعه نیز شدند و ....

از رونق افتادن سینمای مردمی

در سال‌های ۶۰ و ۷۰ و تا اواخر دهه ۸۰ مفاهیمی مانند کاخ جشنواره سینمای رسانه‌ها و سینمای هنرمندان در جشنواره فجر معنا و مفهومی نداشت؛ در انتهای دهه ۸۰ کم‌کم با انتخاب برج میلاد به عنوان یاتوق مرکزی جشنواره و محل حضور اصحاب رسانه و اهالی سینما مفهوم کاخ جشنواره ابداع شد؛ اما بارشد تعداد رسانه‌های خبری در دهه ۹۰ و درخواست نهاد‌های

دولتی و مؤسسات فرهنگی برای حضور در کاخ جشنواره دیگر فضای برج میلاد جوابگوی تعداد درخواست‌ها نبود؛ چراکه مفهوم کاخ و تمرکز همه رخدادهای جشنواره در یک مکان، جذابیت آن را برای مخاطبان بیشتر نکرد و سینماهای مردمی را از رونق انداخت تا جایی که در دو سال اخیر حتی بلیت‌های سینماهای مردمی به طور کامل به فروش نرفت، در عوض در سال ۱۴۰۱ یک پردیس بزرگ برای اهالی رسانه، یک کاخ برای اصحاب فرهنگ و هنر و یک پردیس دیگر برای منتقدان و هنرمندان اختصاص داده شد و عملاً ارتباط هنرمندان، اصحاب رسانه و فعالان فرهنگی قطع شد. هزینه سرسام‌آور تدارک سه پردیس بزرگ برای جشنواره نه تنها به پیشبرد اهداف کلان جشنواره کمکی نمی‌کند بلکه با تحمیل هزینه‌های مادی و معنوی زیاد به جشنواره باعث استفاده وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی از منابع مالی سایر بخش‌ها برای تأمین هزینه‌های جشنواره و کمبود منابع بخش‌هایی مانند صندوق هنر در پایان سال می‌شود، از طرف دیگر سینماهای مردمی که با فروش بلیت، بخشی از هزینه‌های جشنواره را نیز تأمین می‌کنند با رونق گرفتن کاخ‌های سه‌گانه جشنواره از رونق افتاده و همین امر حتی بازخوردهای رسانه‌ای منفی برای جشنواره را رقم می‌زند.

داوری سلیقه‌ای، جوایز سلیقه‌ای

شیوه داوری و نحوه مواجهه با بحث داوران هم یکی از مسائل اساسی مدیریت جشنواره است. در سال‌های اخیر با توجه به این‌که در اکثر جشنواره‌های معتبر جهانی داوری‌ها تحت تأثیر مسائل سیاسی قرار گرفته است، حرفه‌ای‌گری و دوری از

مصلحت‌سنجی در داوری بیش از پیش اهمیت پیدا کرده است و جشنواره‌ها در خصوص شیوه داوری زیر ذره‌بین رسانه‌ها و اهالی هنر قرار گرفته‌اند، در صورتی که اگر جشنواره‌هایی مثل فجر که ریشه‌دار و باسابقه هستند، بتوانند در این دوره رفتار حرفه‌ای داوران خود را به رخ بکشند، می‌توانند جایگاه ویژه‌ای در بین اهالی هنر پیدا کنند و اگر مثل سایر جشنواره‌ها مسائلی خارج از هنر و سینما را در انتخاب‌ها دخالت دهند بیش از پیش مورد اعتراض و نقد قرار خواهند گرفت. تعداد جوایز اعطایی یک جشنواره نیز یکی از معیارهای اعتبارسنجی جشنواره‌ها محسوب می‌شود؛ جشنواره‌های معتبر جوایز ثابت و مشخصی دارند که هر ساله بر اساس معیارهای مدون اعطا می‌شود ولی جشنواره‌های غیرمعتبر هر ساله براساس سلیقه گردانندگان جوایزی را اعطا می‌کنند که هر بار به آن اضافه یا از آن کاسته می‌شود. در سال‌های اخیر نیز اضافه و کاسته شدن بخش‌های مختلف باعث لطمه خوردن بیش از پیش به اعتبار جشنواره فیلم شده است. در دهه ۸۰ بخش نگاه نو و بخش نوعی نگاه به جشنواره افزوده شد، در سال‌های بعد بخش نوعی نگاه حذف ولی بخش نگاه نو با فیلم اولی‌ها باقی ماند. همچنین جوایزی مانند بهترین فیلم از نگاه ملی در سال‌های اخیر اعطا می‌شود که اساساً بی‌مورد است چراکه نگاه ملی اگر سیاست جشنواره است باید در همه ارکان و اجزای جشنواره جاری شود، نه این‌که تنها به یک فیلم خاص اعطا شود. گاه داوران برای این‌که دست برخی فیلم‌ها از جایزه خالی نماند جوایز ابداعی و تقدیر ویژه علاوه بر جایزه اصلی اعطا می‌کنند که افزایش این جوایز بالطبع به کاهش اعتبار جشنواره و جوایزش می‌انجامد؛ چراکه طبق اصل عرضه و تقاضا هرگاه عرضه زیاد باشد، از تقاضا برای آن کالا و در نتیجه ارزش آن کاسته می‌شود.

جای خالی خلاقت در برگزاری

هرچند در سال‌های اخیر اختتامیه جشنواره‌ها از رونق افتاده

و بسیاری از جشنواره‌ها به اجرای یک مراسم کوچک و نمادین اکتفا می‌کنند اما در گذشته فلسفه ۱۰ روزه بودن جشنواره و برگزاری افتتاحیه و اختتامیه به‌واسطه تقارن آن با دهه فجر بود و جنبه جشن و شادمانه‌ان دارای اهمیت بود اما از آنجا که این جنبه چندان مورد استفاده قرار نگرفت برای برگزارکنندگان

جشنواره این سؤال پیش آمده است که چرا باید افتتاحیه را علی‌رغم بی‌اهمیت بودن و نداشتن جذابیت برای شرکت‌کنندگان برگزار کنند.

برخلاف جشنواره‌های هنری که جذابیت اختتامیه به اعطای جوایز است، اما در رویداد‌های ورزشی از آنجا که جوایز در پایان هر مسابقات مشخص شده است ارزش و جذابیت افتتاحیه و اختتامیه به طراحی و جشن‌گونه بودن آن است. در سالی که گذشت بازی‌های آسیایی در گوانگژو چین با افتتاحیه و اختتامیه‌های بسیار باشکوه هنرمندانه و چشم‌نواز برگزار شد؛ مراسمی که جدا از نتایج مسابقات برگزار شده، به یک اثر هنری ماندگار در تاریخ بدل شد. طراحی افتتاحیه و اختتامیه جشنواره‌های هنری هم می‌تواند با توجه به مناسبت دهه فجر با بهره‌گیری از هنر ایرانی- اسلامی به‌ویژه آثار هنرمندان انقلابی دارای یک هویت بصری و شنیداری متفاوت باشد و به ویژگی این جشنواره بدل شود.

در سال‌های اخیر تنها خلاقت جشنواره فیلم فجر در مراسم اختتامیه دعوت از یک یا چند خواننده مطرح بوده و استفاده از طراحان گرافیک برای طراحی صحنه اجرای برنامه و باقی برنامه همانند همایش‌های رسمی به سخنرانی و اعطای جوایز اختصاص داده می‌شود؛ نه از جشن خبری هست و نه از

برش

ویرترین سینمای ایران را جدی بگیریم

مهم‌ترین نقطه ضعف اجرایی جشنواره نداشتن هویت مستقل و ثابت است. به‌واسطه نداشتن گروه اجرایی و دبیرخانه ثابت جشنواره از همه جهت به‌خصوص در وجه اجرایی دچار تغییرات مداوم است. گاه با تقلید از جشنواره‌هایی مانند کن و برلین اجرایی به آن اضافه و گاه با ابراز مخالفت با تفکر حاکم بر این جشنواره‌ها اجرایی حذف می‌شوند. همان‌گونه که تقلید از یک پدیده به معنی اصالت‌دادن به آن است عمل بر ضد آن هم اگر غلوشده و بیش از اندازه باشد، به معنی اصالت‌دادن است. تأثیرپذیری از رسانه‌هایی که برای اخذ امتیاز و جشنواره باید با طراحی هدمقند اجرایی، هنری و بصری، دارای هویت مطابق با اهداف و تاریخچه خودش باشد و نباید جریان جشنواره‌های خارجی یا داخلی دیگر بر آن تأثیر بگذارد. البته این به معنی به‌روز نبودن نیست؛ جشنواره می‌تواند با نیازهای روز تغییر کند اما تقلید برای یک رویداد هنری جایز نیست، چراکه هنر در تفرّد معنی پیدا می‌کند. مسأله دیگر در داوری و اعطای جوایز است که مدیران جشنواره باید به طراحی اولیه و هدف جشنواره اصالت داده و تحت تأثیر هر عامل بیرونی اعم از مسائل جناحی، فشار رسانه‌ها، دلجویی از هنرمندان و ارگان‌های تهیه‌کننده فیلم‌ها و ... نباشند، چراکه داوری روشنشدن و دارای معیارهای ثابت و مدون مهم‌ترین مؤلفه اعتبار جشنواره محسوب می‌شود و عمل به مصلحت‌های گذرا، جشنواره را از اعتبار ساقط می‌کند. پوشش رسانه‌ای جشنواره بیش از آن‌که به مانند سال‌های اخیر به حضور بدون فرش قرمز و حواشی این حضور بپردازد باید به رقابت بین فیلم‌ها و هنرمندان بپردازد، چراکه هیجان رقابتی در جشنواره اصل و هیجان حاشیه‌ای، فرع است. اگر این رقابت با طراحی درست مسئولان جشنواره به‌درستی با مخاطبان به اشتراک گذاشته شود و رقابت آرای مردمی برهیجان شود و رقابت در جوایز نیز با استفاده از نظر منتقدین و هنرمندان به میان مخاطبان کشیده شود، می‌تواند از حواشی را از جشنواره دور کند.

هویت و بافت هنری ویژه‌ای که هر ساله بتواند چشم مخاطبان را به خود خیره کند.

بی‌توجهی به کارگرد رسانه‌ها

از همان ابتدای تأسیس جشنواره‌های فجر به‌خصوص جشنواره فیلم، رسانه‌های کشور با شوق و ذوق فراوان به پوشش خبری کامل و جامع وقایع جشنواره می‌پرداختند، به گونه‌ای که در دهه ۷۰ وقایع و رقابت‌های جشنواره فیلم فجر حتی در روستاها و شهرهای دوردست ایران هم به مدد رسانه‌ها که سمع علاقه‌مندان و مخاطبان رادیو و تلویزیون می‌رسید؛ درحقیقت با توجه به محدود بودن اکران‌های جشنواره رسانه یکی از مسأله دیگر در داوری و اعطای جوایز است که ارکان جشنواره محسوب می‌شد؛ اما با فراگیری رسانه‌های مجازی و ارزان شدن تأسیس رسانه و گروه رسانه‌ای سمعی و بصری، مدیران جشنواره نسبت به رسانه‌ها بی‌مهر شدند، چراکه می‌توانستند از بین انبوه رسانه‌ها، رسانه‌های همسوتر با سلایق دبیر را انتخاب یا با رانندازی یک رسانه مجازی اخبار را کنترل شده‌تر منتشر کنند.

جداکردن هنرمندان و منتقدین از رسانه‌ها به بهانه کمبود جا در برج میلاد و سپس تغییر سالن رسانه‌ها به پردیس ملت که فضای گفت‌وگوی مناسبی بین هنرمندان و اصحاب رسانه‌ها را نداشت از آخرین مسائلی است که باعث شد بخشی از رسانه‌ها به اصطلاح از جشنواره قهر کرده و پوشش خبری و در نتیجه گرمی بازار جشنواره را تحت‌الشعاع قرار دهند.

در سال‌های اخیر تیرج و خودنمایی بازیگران به‌خصوص بازیگران زن از طریق لباس‌های نامتعارف، جنجال آفرینی و خبرسازی گروه‌ها، پیدایش مفاهیمی مانند سلبریتی‌ها و ... با جشنواره‌هایی مثل فیلم فجر وارد جامعه شدند

رویداد

۴ دهه روایت سینما از تحولات سیاسی دهه ۶۰

همزمان با ادامه اکران فیلم سینمایی «ضد» به کارگردانی امیرعباس ربیعی و تهیه‌کنندگی محمدرضا شفیعی نشست «چهار دهه روایت سینما از تحولات سیاسی دهه ۶۰» برگزار می‌شود.

این جلسه که با اکران ویژه فیلم سینمایی ضد همراه است، روز چهارشنبه ۲۰ دی از ساعت ۱۸ تا ۲۲ در سینما بهمن تهران برگزار می‌شود و پس از نمایش اثر، میلاد دخانچی به عنوان میزبان و منتقد سینما، جواد موگویی مشاور تاریخی این فیلم و محمدرحمانی پژوهشگر تاریخ در میزگردی درباره بازنامی تحولات سیاسی دهه ۶۰ در سینما صحبت می‌کنند.

علاقه‌مندان برای مراسم می‌توانند با مراجعه به سایت «گیشه ۷» بلیت خود را با ۱۰ درصد تخفیف خریداری کنند. فیلم سینمایی ضد، محصول سازمان سینمایی سوره، قصه نفوذ و انفجار دفتر حزب جمهوری اسلامی و همچنین تئور ناجوانمردانه شهید بهشتی و ۲۲ نفر از یارانش را برای مخاطب به تصویر کشیده‌است.

انتصاب

ترکیب جدید هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی

اعضای هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی در احکامی جداگانه از سوی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی منصوب شدند. محمد مهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در احکامی جداگانه اعضای هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی را منصوب کرد.

در این حکم محمد خزاعی، حجت‌الاسلام و المسلمین سیدمهدی خاموشی، حسن خجسته، علیرضا مختاریور، جواد اوجی، مجید شاه حسینی، محسن مهاجرانی، میثم نبلی و حسین کرمی به عنوان اعضای هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی معرفی شده‌اند. در متن این احکام آمده‌است: «به استناد ماده دوم اساسنامه بنیاد سینمایی فارابی، به موجب این حکم به‌عنوان عضو هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی منصوب می‌شود. امید است با اتکال به خداوند متعال و تعامل با اعضای هیات امناد پرپیشداد امور موفق و موید باشید.» اعضای پیشین هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی مسعود میرکاظمی معاون رئیس جمهور، جواد اوجی وزیر نفت، سعید محمد دبیر شورای عالی مناطق آزاد، علی عسگری معاون ستاد اجرایی فرمان امام، علیرضا مختاریور قهرودی، میثم نبلی، حسن خجسته، سیدمحسن مهاجرانی به‌همراه محمد خزاعی به عنوان هیات امنای بنیاد سینمایی فارابی بودند.

«فقه هنر» برگزیده ششمین جایزه پژوهش سال سینمای ایران

کتاب «مجموعه مقالات سومین همایش ملی فقه هنر» در باب «فقه سینما و تئاتر» برگزیده ششمین جایزه پژوهش سال سینمای ایران شد. این مجموعه در دو عنوان کلی «مقالات فقهی» و «مقالات حقوقی» تحت اشراف علمی آیت‌... ابوالقاسم علیدوست، به همت «مدرسه فقه هنر» و به کوشش (مصطفی دژی» و «نواب حضرتی» منتشر شده است. در این مجموعه موضوعات مهمی در باب «فقه سینما و تئاتر» مانند فلسفه فقه هنر، روایت‌های تاریخی و چگونگی تصویرگری معصومین در سینما، تحلیل به‌مثابه موضوع حکم فقهی در هنرهای نمایشی، مقایسه فقهی تعزیه با تئاتر و فیلم، حق بر شهرت، حقوق و الزامات متقابل سینماگران و حکومت دینی مطرح شده است.

قاب

